

Uspeh I. zasedanja Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko zagotavlja še uspešnejše delo na tem področju družbene delavnosti

Včeraj so udeleženci prvega zasedanja Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko vlade LR Slovenije razpravljali o razpravi in končali svoje delo s sprejetjem sklepov, katerih uresničevanje bo v marsičem izboljšalo naše delo na tem področju. Preden poročamo o tem nadaljevanju, naj seznanimo naše bralce z referatom in diskusijo prvega dne zasedanja.

Iz referata predsednika Sveta ministra dr. Jožeta Potrča

V uvodnem delu svojega referata je minister dr. Potrč poudaril pomen Sveta kot naslednika bivših ministrstev za ljudsko zdravstvo, za socialno skrbstvo in za delo, ki predstavljajo del splošne reorganizacije naše

Predsednik Sveta za zdravstvo in socialno skrbstvo minister dr. Jože Potrč

državne uprave in pomeni prehod v fazo socializma. Kakor je ta Svet še vedno organ vlade, je dejal dr. Potrč, tako je hkrati organ ljudstva in njegovih socialno-skrbstenih ter zdravstvenih ustanov, organ, ki predstavlja resnično obogatitev teorije in prakse socialistične demokracije. Pri svojem delu mora Svet nujno upoštevati dve osnovni nalogi. Prva je v tem, da dviga proizvodno silo našega ljudstva. To nalogo bo Svet uspešno izpolnjeval, če se bo boril proti vsakršnemu razpisništvu in če bo varoval delovno silo predvsem s pametno profilaktično (bolezni in poškodbe preprečevalno) politiko. Druga, enako, če ne še bolj pomembna — naloga sveta pa je v tem, da na zdravstvenem področju jača obrambne moči naše domovine.

DVE IN TRI CETRT MILIJARDE DINARJEV ZA ZDRAVSTVENE USTANOVE V PETIH LETIH

Govorec o trenutnem socialno-gospodarskem položaju v Sloveniji, je dr. Potrč poudaril osnovno značilnost, ki se kaže v naporih vsega ljudstva za dograditev velikih objektov naše petletke. Ti napori, ki jih odajajo naša socialno-zdravstvena politika, so tisti čimtelj, ki nam letos na področju zdravstva in socialnega skrbstva ne dovoljuje velikih investicij. Vendarle je mogoče izvesti številna drobna dela, od katerih bo imelo naše zdravstvo velike koristi. V petletju po osvoboditvi smo izdali za gradnjo in opremo raznih zdravstvenih ustanov nad 600 milijonov dinarjev, kar bi znašalo po novih ekonomskih cenah 2 in tri četrtine milijarde. Za dograditev že začelih stavb, ki jih letos na žalost še ne moremo nadaljevati, pa bomo porabili še nadaljnjih 800 milijonov dinarjev.

SLUŽBA ZA MENTALNO HIGIENO — OROŽJE ZOPER MAZASTVO IN VPLIV CERKVE

Potem, ko je omenil uspehe, ki smo jih v letih po osvoboditvi dosegli v borbi zoper jetiko z organizacijo protituberkuloznih dispanzerjev, BCG, fluorografijo ter vzgojo medicinskih sester, se je dr. Potrč podrobneje ustavil ob službi za mentalno higieno, ki je pri nas še v povojih. Mentalni higieni bi bilo treba med drugim podrediti tudi seksualna

vprašanja, na pr. pravilno obravnavanje vprašanja abortusa, pa tudi del seksualne vzgoje našega ljudstva sploh. Te vzgoje še nismo uspeli do celice iztrgati iz rok cerkve in njenih predstavnikov. Razlog za to ni le v vprašanju zaupanja ljudi v zdravnika glede teh vprašanj, temveč tudi v naši doslej pomanjkljivi trdnosti pri naprednem reševanju konkretnih primerov. S pravilno vzgojo ljudi prav v posvetovalnicah za mentalno higieno, ki delajo v materialno naprednejših delih, že vrsto let s prav dobrimi uspehi, moramo doseči, da bo naš človek iskal nasveta vselej pri strokovnjaku in ne pri raznih mazačih, ki predstavljajo kvečjemu še skrajno vulgariziran ostanek nekdanje ljudske medicine. V isto vrsto gredo po svojem pomenu posvetovalnice za poklice. V Ljubljani je n. pr. taka posvetovalnica že ustanovljena, in to pri Higijenskem zavodu, vendar do danes zanjo na žalost še ni bilo mogoče dobiti potrebnih prostorov. Iz poglavja »zaščita matere in otroka« je dr. Potrč poudaril veliko skrb naše ljudske oblasti za to izredno važno družbeno dejavnost, skrb, ki se kaže med drugim v našem sistemu otroških doklad. Glede tega smo celo precej naprej od gospodarsko bolj razvitih držav, kakor je n. pr. Francija in druge. To veliko breme je prevzela naša naša družba, ker se zaveda, da je prav skrb za otroka temelj, brez katerega ni mogoče uspešno delo za dobro zdravstveno stanje našega ljudstva. V referatu je bilo osvetljenih še več problemov, in sicer v luči socialistične politike ter nakazana protislovja, ki jih mora ta politika reševati.

Iz referata namestnika ministra tov. Toneta Fajfarja

Delo bivšega ministrstva za delo, ki se je po ukinitvi lanskega decembra združilo s Svetom za ljudsko zdravstvo in socialno politiko, je obsegalo vsa vprašanja s področja posredovanja dela in delovnih odnosov sploh. Za pravilno usmerjanje tega dela v bodočnosti bodo zelo koristne razne ankete iz lanskega leta, tako anketa o delovnem času, o stanju zaposlenih žena, o železnicih, o turnusih in podobno. Zadnji čas je bilo treba pogosto posredovati v mnogih podjetjih, ki so začela odpuščati invalide ter noseče in doječe matere. V večini primerov je bilo to posredovanje uspešno. Evidenca nezdov je zabeležila lani nad 16.000 težjih in lažjih primerov, kar je izredno mnogo in za naše gospodarstvo zelo škodljivo. Na ta račun je socialno zavarovanje izplačalo nad 46 milijonov din. Tudi številna poklicna obolenja — lani 1299 primerov —, posebno v rudni, kih svinca in živega srebra, zahtevajo, da izboljšamo čimprej varnostne naprave in uredimo sanitarne instalacije.

PRIBLIŽNO VSAK ŠESTI PRIBIVALEC SLOVENIJE JE V DELOVNEM ODNOSU

S področja posredovanja dela so zanimive nekatere številke. Leta 1947 smo v Sloveniji na novo zaposlili 79.000 ljudi, od tega 27.000 žena. Odstotek zaposlenih žena je naraščal vse do leta 1949, po tem letu pa je stalno, čeprav razmeroma počasi padel. Vprašanje življenjskega standarda in dejstva, da je žena v naši novi socialistični družbi enakopravna možu, kakor tudi potrebe narodne obrambe zahtevajo, da se borimo proti odhajanju žena iz proizvodnje. Konec lanskega leta je bilo v Sloveniji v delovnem odnosu okroglo vsega 245.000 ljudi, od tega 76.000 žena ali 30 %. V primeri s celotnim prebivalstvom Slovenije to pomeni, da je skoraj vsak šesti prebivalec Slovenije v delovnem odnosu (pri moških 25,4 % in pri ženskah okrog 10 %). Demokratizacija in z njo združena debirokratizacija je zelo ugodno vplivala na razmerje med produktivno in administrativno zaposlenim številom ljudi. Še leta 1950 je znašal odstotek v administraciji zaposlenih ljudi (nasproti vsem zaposlenim) 13,2, ob koncu lanskega leta pa je ta odstotek padel že na 10,52.

SAMO LANI 12.760 VEC UPOKOJENCEV

Izdatki za socialno zavarovanje bodo znašali letos v Sloveniji 11 milijard 556 milijonov din. Pri tem je treba poudariti širokogrudnost našega socialnega zavarovanja. Našim ljudem, ki dosežejo po zakonu določeno starost in dokazujejo, da so delali določeno število let, priznavamo pokojnino, ne oziraje se na to, ali so bili kdaj zavarovani ali ne. Takih pravic nimajo delovni ljudje nikjer drugje na svetu. Prav tej razširitvi socialnega zavarovanja je treba pripisati dejstvo, da je šlo lani samo v Sloveniji v pokoj novih 12.760 državljanov.

S področja invalidskega skrbstva je tov. Fajfar govoril še mnoge birokratske načine dela, posebno pa sedanj način izplačevanja invalidnin (s knjiž

nicami pri poštah ali podružnicah NB), ki ga bo treba vsekakor čimprej prenoviti. Na področju splošnega socialnega skrbstva pa se je po ukinitvi živilskih kart oziroma bonov poslabšal položaj okrog 20.000 gmotno ne preskrbljenih ljudi. Nedvomno je dolžnost naše skupnosti, da še naprej skrbi, kolikor mogoče za te osebe, vendar bo treba pri določanju upravičenosti do socialnih podpor poskusiti najti tiste njihove svojce, ki so jih dolžni vzdrževati že po samem zakonu. (Nadaljevanje na 2. strani)

Posvetovanja tamikov glavnih odborov Zveze borcev

V Beogradu je bilo posvetovanje tajnikov glavnih odborov Zveze borcev o nalogah organizacije v tem letu. Govorili so tudi o proslavah zgodovinskih dogodkov iz osvobodilnega boja v letu 1942. V Srbiji bodo proslavili ustanovitev šumadijske in sandžaške brigade, v Bosni in Hercegovini ustanovitev 6 brigad, v Sloveniji ustanovitev 4 brigad itd. Na posvetovanju je bilo sklenjeno, naj zbirajo organizacije zgodovinsko gradivo o teh brigadah ter po možnosti tiskajo tudi spominke knjige in druge publikacije. Kot posebno važna naloga glavnih odborov je bilo označeno organiziranje

Velik praznik v jeseniški železarni

V petek, dne 14. t. m. so bile volitve v delavski svet jeseniške železarnice. Volitev se je udeležilo 92,28 % članov delovnega kolektiva. Sindikalna organizacija je pred volitvami v nov delavski svet izvedla tri uspešne ankete, v katerih so delavci jeseniške železarnice popolnoma svobodno in demokratično izbrali kandidate za nov delavski svet.

Volitve v novi delavski svet so pokazale, da ima delovno ljudstvo zaupanje predvsem v člane Partije, v voditelje sindikalne organizacije ter v udarnike, novatorje in racionalizatorje. Nadaljnja karakteristika teh volitev je velika enotnost vsega kolektiva. Zlastno pa je dejstvo, da je bila v delavski svet izvoljena le ena sama tovarišica, čeprav jih je v podjetju nad tisoč in čeprav v svojo delavnostjo in predanostjo ne zaostajajo za moškimi.

Volitve v delavski svet so bile za vsjo železarno velik delavski praznik.

Za prizadete vasi nad 83 milijonov

Po večeršnjih poročilih znaša pomoč za kraje na Primorskem, ki so bili prizadeti po snežnih plazovih 83 milijonov 643.307 dinarjev.

Dr. Ivekovič v Berlinu

Bonn, 18. marca. (Tanjug): Jugoslovanski veleposlanik v Zahodni Nemčiji dr. Mladen Ivekovič je prispeval v Berlin in obiskal predsednika občinskega sveta zahodnega Berlina Ernesta Reuterja, s katerim se je razgovarjal pol ure.

Prodaja jugoslovanskih knjig v Izraelu

Zagreb, 18. marca. Društvo založniških podjetij LR Hrvatske je začelo akcijo za prodajanje leposlovnih knjig in ilustriranih časopisov v Izraelu, kjer je zanje veliko zanimanja. Jugoslovanske knjige in časopise bo prodajalo veliko knjigarniško podjetje v Tel Avivu, ki ima podružnice v vsej državi.

Podobno akcijo za prodajo naših knjig bo Društvo založniških podjetij LR Hrvatske izvedlo tudi v drugih državah, kjer žive naši izseljenci.

sekcij bivših vojnih ujetnikov in internirancev. Po sklepu izvršilnega odbora Zveze borcev Jugoslavije pridejo vsi upravni in organizacijski stroški v proračun organizacij in se je zaradi tega članarina od 2 zvišala na 5 din. Ljudska oblast in druge organizacije bodo dajale odslej Zvezi borcev svoje prispevke in podpore predvsem za postavljanje spomenikov in podpiranje družin padlih borcev. Na posvetovanju so razpravljali tudi o izvenarmadni vzgoji, o delu osnovnih organizacij in o pridobivanju novih naročnikov za glasilo Zveze borcev.

Trboveljski in hrastniški rudarji bodo 25. marca izvolili nov delavski svet

Dne 25. marca t. l. si bodo trboveljski in hrastniški rudarji izvolili nov delavski svet, ki bo štel 83 članov. V ta namen so bili te dni po vseh rudniških obratih sestanki, na katerih so sprejemali predloge za kandidatne liste.

V nov delavski svet so rudarji Trbovelj-Hrastnika predlagali mnogo znanih udarnikov, med njimi zveznega poslanca Antona Zagorjaka, nadalje Ernesta Molana, Vilija Rugla in Jožeta Grlica iz Zahodnega obrata ter Lovra Sembergerja in Franca Mariniča.

Trboveljski in hrastniški rudarji bodo 25. marca izvolili nov delavski svet

Dne 25. marca t. l. si bodo trboveljski in hrastniški rudarji izvolili nov delavski svet, ki bo štel 83 članov. V ta namen so bili te dni po vseh rudniških obratih sestanki, na katerih so sprejemali predloge za kandidatne liste.

V nov delavski svet so rudarji Trbovelj-Hrastnika predlagali mnogo znanih udarnikov, med njimi zveznega poslanca Antona Zagorjaka, nadalje Ernesta Molana, Vilija Rugla in Jožeta Grlica iz Zahodnega obrata ter Lovra Sembergerja in Franca Mariniča.

Uradni krogi onstran Jadrana očitno ne žele sporazuma z Jugoslavijo

Delovno ljudstvo v jugoslovanski coni STO odločno protestira proti najnovejši protijugoslovanski gonji v Trstu in Italiji

Koper, 18. marca. (Tanjug): Na letni skupščini sindikata delavcev tovarne konzerv »Ampelea« v Izoli je delavstvo odločno protestiralo proti najnovejši gonji iredentističnih krogov v Trstu in v Italiji, naperjeni proti delovnim ljudem istrskega okrožja in njihovim revolucionarnim pridobitvam. Predsednik okrožnega ljudskega odbora Julij Beltram je poudaril, da vodi vso to gonjo tržaški fašistični škof Santin. Njegove prozorne in umazane laži so predvsem namenjene ljudem, ki nimajo možnosti, da bi jih preverili.

Delavci so poslali zunanjemu ministru FLRJ Edvardu Kardelju resolucijo, v kateri pozivajo jugoslovansko vlado, naj ukrene vse potrebno proti gonji, ki jo vodijo italijanski iredentisti proti prebivalstvu jugoslovanske cone STO in proti jugoslovanskim narodom. V resoluciji poudarjajo, da je italijanska vlada odgovorna za to, da tržaško vprašanje še danes ni rešeno, ker sistematično zavrača vse predloge jugoslovanske vlade, naj bi na

miroljubni način uredili tržaško vprašanje in odnose med obema državama. Izjava predsednika italijanske vlade De Gasperija v Lizboni, s katero je zavrnil najnovejši predlog maršala Tita za ureditev tržaškega vprašanja, kaže, da sedanji italijanski vladi ni za vzpostavitev dobrih sosednih odnosov med obema državama, kajti zahteve Italije so nesprejemljive in jih je svetovna javnost že obsodila kot imperialistične. Resolucija poudarja nadalje, da je najnovejša protijugoslovanska gonja nedvomno povezana z bližnjimi volitvami v Italiji in hoče italijanska vlada z njo odvrti pozornost volivcev od precejšnjih vprašanj italijanske stvarnosti.

Resolucija govori na koncu o pridobitvah delovnega ljudstva jugoslovanske cone, o enakopravnosti Slovencev, Hrvatov in Italijanov v istrskem okrožju ter opozarja na sistematično razmarodovanje tržaških Slovencev.

Tržaški Slovenci zahtevajo volitve na podlagi proporcionalnega sistema

Trst, 18. marca. (Tanjug) Slovansko-italijanska ljudska fronta je na večeršnjem sestanku proučevala vprašanje občinskih volitev v anglo-ameriški coni STO glede na sistematični pritisk iredentističnih krogov, da bi v coni A uporabili italijanski volilni zakon o povezovanju kandidatnih list.

Na sestanku je bila sprejeta resolucija, ki poudarja, da bi bilo sprejetje tega zakona kršitev demokratičnih načel o splošni volilni pravici in tudi v nasprotju s težnjami prebivalstva. Z uvedbo tega zakona bi odvzel možnost, da bi bilo slovensko prebivalstvo sorazmerno zastopano, kar bi pomenilo novo nacionalno zapostavljanje in hkrati kršitev duha in besedila mirovne pogodbe z Italijo.

Slovansko-italijanska ljudska fronta zahteva v resoluciji, da angloameriška vojaška uprava čimprej razpiše volitve v občinske svete na podlagi proporcionalnega volilnega sistema.

Stavke v Trstu

Trst, 18. marca. (Tanjug) Danes so izvedli enodnevno stavko delavci rafinerije nafte in uslužbenci društev za socialno zavarovanje. Zahtevajo zvišanje plač in obnovo kolektivnih pogodb.

Di Vittorio se zdravi v Moskvi

Rim, 18. marca. (AFP). Kakor piše rimsko časopisje, je tajnik italijanske generalne konfederacije dela, poslanec KP Italije Di Vittorio, na zdravljenje v Moskvi. Di Vittorio ni prošil parlamenta za odobritev, preden je odpotoval.

Sprejem v počastitev naših novinarjev v Londonu

London, 18. marca. (Tanjug): V prostorih jugoslovanskega veleposlaništva v Londonu je bil sinoči sprejem v počastitev delegacije jugoslovanskih novinarjev, ki je na obisku v Veliki Britaniji. Sprejema so se udeležili predstavniki raznih britanskih ministrstev, večje število poslancev vseh političnih strank itd.

ZGOVORNA DEJSTVA V POUK ŠOVINISTOM

(Ob jugoslovanski noti italijanski vladi)

Ko govorimo in pišemo o težkih narodnih razmerah, v katerih živi slovenska manjšina v Italiji, nehoti pomisliti na veliko razliko med njihovimi narodnimi pravicami in pravicami italijanske narodne manjšine v naši državi. Število Italijanov v Jugoslaviji je približno enako številu Slovencev v Italiji. Naseljeni so predvsem v obalnih mestih Istre (Reka, Pulj, Rovinj), v nekaterih večjih krajih v okolici teh mest, v rudniškem bazenu pri Labinu in v Zadru. Po zadnjem ljudskem štetju, ki je bilo 15. marca 1948, je v naši državi 79.755 Italijanov, od teh žive skoraj vsi (75 tisoč 93) na ozemlju Ljudske republike Hrvatske.

Italijanska manjšina v naši državi je zagotovljena popolna narodna enakopravnost. Imajo svojo politično organizacijo »Unione degli Italiani dell'Istria e Fiume«, ki je vključena v Ljudsko fronto. Zagotovljeno jim je zastopstvo v republiki in zvezni skupščini, kakor tudi v vseh krajevnih odborih, tudi tam, kjer živi komaj 50 do 100 prebivalcev italijanske narodnosti. Na Reki, kjer je sicer v večini hrvaško prebivalstvo, je že vsa pojožna leta predsednik mestnega ljudskega odbora Italijan Pietro Klausberger. V zvezno narodno skupščino sta bila pri zadnjih volitvah na listi Ljudske fronte izvoljena dva italijanska poslanca, v Sabor Ljudske republike Hrvatske pa celo 3. V okrajnih ljudskih odborih ima italijanska manjšina 20 odbornikov, v mestnih občinskih svetih 83, v podeželskih krajevnih odborih pa 123.

Italijanske šole — od vrtcev do gimnazij — obstoje povsod, kjer biva italijanska manjšina, in uživajo veliko podporo jugoslovanskih oblasti. Med temi so tudi šole z manj kot 20 učenci, kar dokazuje, da naše oblasti za odprto italijanskih šol ne predpisujejo nikakršnega minimalnega števila učencev, temveč zadostuje predlog krajevnega italijanskega kulturnega krožka ali pa izvršilnega odbora italijanske unije.

V šolskem letu 1949-50 je bilo 27 italijanskih osnovnih šol z 3477 učenci, poleg teh pa še 12 sedemletnih z 3479

učenci. Italijanska manjšina ima tudi tri popolne gimnazije na Reki, v Pulju in Rovinju ter učiteljske na Reki, kjer obiskuje 327 dijakov. Za strokovne šole pa se je prijavilo premoalo italijanskih dijakov, zato so odprli italijansko paralelko pri hrvaški srednji trgovski šoli na Reki, italijanski navtični in strojno-ladijski oddelki pri pomorskem tehnikumu na Reki in italijanski oddelki pri industrijski šoli v Pulju. Na Reki, v Pulju in Rovinju so tudi italijanske šole za učence v gospodarstvu.

V vseh italijanskih osnovnih in srednjih šolah je učni jezik za vse predmete izključno italijanski. Hrvatično začno poučevati kot predmet šele v 3. razredu osnovne šole po 2 uri na teden, v srednjih šolah pa po 4 do 5 ur. Naše oblasti so poskrbele tudi za nepismene delavce, ki so prišli iz južne Italije, da se v analifabetičnih tečajih učijo pisati v svojem materinem jeziku.

Za siromašne dijake in za dijake s podočelja vzdržujejo naše oblasti štiri dijaške domove in en otroški dom, medtem ko Slovincem v Gorici italijanske oblasti nečisto dajati niti stavbe za njihov dijaški dom, da o kakih

prispevkih za vzdrževanje niti ne govorimo. Skrb naših oblasti za italijanske dijake gre tako daleč, da imajo tudi v hrvaških dijaških domovih (kjer ni italijanskih) italijanski dijaki svoje prefekte in instruktore.

Naše oblasti so imele velike težave zaradi pomanjkanja italijanskih učiteljev in profesorjev, zato so pozvale k nam učitelje in profesorje iz Italije. Tako so dosegle, da pride na 35 učencev 1 učitelj in na 17 dijakov 1 profesor. S pomočjo Italijanske unije vstopajo v Italijanske oblasti in profesorji so jugoslovanske oblasti s pomočjo Italijanske unije poskrbele tudi za izdajanje zadostnega števila italijanskih šolskih knjig in literature.

Medtem ko italijanske oblasti nečisto izdajati niti dovoljenj za uvoz slovenskih knjig iz Jugoslavije za našo manjšino v Italiji, pa so naše oblasti izdale že ogromno deviz za nakup italijanske literature v Italiji.

Posebno poglavje bi morali posvetiti skrbi za italijanske kulturne krožke, gledališče in kulturno-umetniške skupine, ki prejemajo od naše države ogromna finančna sredstva za vzdrževanje, poleg prostorov, ki so jim jih dale na razpolago in jih opremlile prav tako naše oblasti. Tako ima italijanska manjšina na Reki danes svoje italijansko dramsko gledališče, katerega niso imeli reški Italijani niti po Italijo. Tudi filmi, ki jih gledajo v krajih, kjer biva italijanska manjšina, so opremljeni z italijanskimi besedilom. Italijanska manjšina ima svoje dnevne časopise, periodične publikacije, kakor tudi uradni list, tiskan v italijanski. Nepotrebno je ob vsem tem še poudarjati, da je italijanski jezik enakopraven tudi v vseh javnih uradih.

Take so pravice italijanske manjšine v Jugoslaviji, katero italijanski iredentistični tisk stalno naziva naša ubogi bratje. Če bi imeli Slovenci v Italiji vsaj približno toliko pravic, kot jih imajo Italijani v Jugoslaviji, bi bili več kot zadovoljni in bi jim ne bilo treba stalno pisati protestnih pism in spomenic in tudi naši vladi ne bi bilo potrebno pošiljati protestnih not.

Zgoraj: Italijanski klub kulture v Opuzli, opozicijski italijanski klub kulture v Pulju

VREME

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE

Stanje dne 18. marca ob 7 uri zjutraj: Okrepitev visokega zračnega pritiska s središčem nad Skandinavijo povzroča do tok polarno-kontinentalnega zraka v naše predel. Zaradi tega se nam obeta pomorno nekoliko hladnejše vreme. Danes je bilo v Sloveniji suho vreme z menjajočo oblačnostjo in najnižjo temperaturo -40 C v Planici. Zračni pritisk je znašal danes ob 7 uri v Ljubljani 767,4 mm, pritisk rahlo pada, temperatura zraka 0,90 C, najnižja temperatura 0,20 C, relativna vlaga 88%, nebo obilno popolnoma, vidljivost 3 km, debelina snežne odeje 28 cm.

Napoved za sredo, 19. marca 1952: Se nadalje pretežno lepo vreme. Le tu in tam neznatne krajevne padavine. Temperatura bo pomorno pada.

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

V sredo, 19. marca bo ob 20 v dvorani Doma sindikatov, Miklošičeva cesta, predaval javni tožilec LRS tov. Ribičič Mitja:

PO NEKATERIH POJAVIH KRIMINALA V NAŠI REPUBLIKI

Vladimir Bonač:

„SLOVENSKE KNJIŽNICE 1951“

Pred kratkim se je pojavila na knjižniškem polju nova knjiga »Slovenske knjižnice 1951«. Na 219 straneh so zbrani podatki o javnih knjižnicah na ozemlju LRS.

Delo, ki ga je izdalo Društvo bibliotekarjev Slovenije v počastitev stiri-letnice prve slovenske knjige, ne spada v vrsto tistih publikacij, ki jim je že ob izidu zagotovljen uspeh. Marškomu se bo zdelo vsebina skromna ali celo pusta. In vendar: tistemu, ki se bo nekoliko pogledal vanjo, bo ostala pred očmi trpka in bogata zgodovina slovenske kulture, kakor se kaže v knjižnicah, teh hramih in tisk spreminjenih stvaritev duha.

Zvedel bo ali obnovil v spominu pomembno dejstvo, da je bila prva knjižnica na slovenskih tleh ustanovljena pred več kot 700 leti. Postavili so jo franciskani v Ljubljani in ima sedaj okrog 30.000 zvezkov, 100 inkunabul ter rokopisne zbirke. Zaradi tega jo je ljudska oblast zaščitila kot kulturni spomenik.

Prav tako je zaščitena kot kulturni spomenik še 9 drugih cerkvenih knjižnic.

Največja slovenska knjižnica, ponos slovenske kulture, je Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Ustanovljena je bila l. 1771 ter hrani okrog 460.000 zvezkov. Zaradi velikega obsega poslova ima 8 oddelkov, lastno knjižničarstvo in fotografski oddelki.

Po velikosti in pomenu druga slovenska knjižnica je knjižnica Narodnega muzeja, ki je stara 130 let. Ima okrog 100.000 zvezkov.

Za razvoj severnih predelov LRS je pomembna študijska knjižnica v Mariboru, ki bo praznovala prihodnje leto 50 letnico obstoja.

673 znanstvenih in strokovnih knjižnic ter 1686 ljudskih knjižnic naštevata statistični pregled ob koncu knjige. Vseh je dva milijona in pol knjižnih del, od tega dve tretjini v znanstvenih in strokovnih knjižnicah. Kakšno bogastvo, kakšen neizčrpen vir znanja in duhovne sproščenosti, kakšen ponos za lastnika! To niso posamezniki, temveč slovenski narod. Niso mu jih podarili z ljubeznijo, poštrevnostjo in trudoma so zbrane. 250 let je minilo, odkar so domoljubi l. 1701 podpisali v Ljubljani ustanovno listino prve javne knjižnice na slovenski zemlji. Od takrat so ne-

prestanje rasle: znanstvene, za njimi učiteljske, dijaške in ljudske knjižnice.

V dobi narodnostnih bojov so bile zveste pomočnice za utrjevanje slovenske zavesti in v času nasilja na Primorskem, na Koroskem ter med drugo svetovno vojno žrtvovale za pravično zmago.

Kljub opustošenju med okupacijo je slovensko knjižničarstvo zelo napredovalo. Povečalo se ni samo število knjižnic, ampak tudi knjižna zaloga. Kot navaja uvod v knjigo, je bilo l. 1938 brez šolskih knjižnic v knjižnicah Dravske banovine 865.000 zvezkov, l. 1950 pa jih je (brez šolskih knjižnic) 2.167.000. Prirastek je 139%.

Najbolj se je povečalo število znanstvenih knjig in to v Ljubljani, predvsem po zaslugi Narodne in univerzitetne knjižnice.

Viden je tudi napredek ljudske knjižničarstva ki je dobilo nove organizacijske oblike. Najbolj ga dokazuje številke. Na 1000 prebivalcev LRS pride 561 zvezkov v ljudskih knjižnicah.

Zal to razmerje ni enako po vseh okrajih. Najmanj in sicer samo 156 knjig pride na 1000 prebivalcev v okraju Ilirska Bistrica, dočim v Ljubljani 12 krat več (1912). Če bi upoštevali tudi znanstvene knjižnice, bi bilo nerazumljivo še večje. Med okrajke, ki razpolagajo z majhnim številom knjig v primeri s številom prebivalcev, so ptujski, murskosoboški in trebanjski, kjer pride na 1000 prebivalcev okroglo le 200 zvezkov v ljudskih knjižnicah.

Ne moremo reči, ali izkrivljajo podobno nepopolni podatki ali je v številkah izraženo resnično stanje. Vsekakor problem zasluži podrobnejše proučitev.

Dvajset let je minilo, odkar smo dobili prvo, vendar nepopolno statistiko slovenskih knjižnic izpod peresa dr. Melite Pivec-Stele. Ob koncu študije je navedla vrsto negativnih ugotovitev o slovenskem knjižničarstvu: ni bilo zakona o bibliotekah, predpisov o izobrazbi knjižničarjev, ni bilo dovolj sistematičnih bibliotekarskih mest, ni bilo primernih poslopij, niso bile urejene plače bibliotekarjev, ni bila urejena izmenjava knjig z inozemskimi knjižnicami, ni bilo centralnega kataloga. Ob lepem sodobnem pregledu

stanja našega knjižničarstva se vprašujemo, kako je danes.

Pripravlja se nova, izpopolnjena izdaja zakona o bibliotekarski stroki uredbo o znanstvenih in strokovnih knjižnicah in zakon o ljudskih knjižnicah. Obstoj posebne bibliotekarske arhivarske stroke, v kateri je bilo leta 1950 34 nameščenec s popolno srednješolsko izobrazbo in 46 nameščenec z visokošolsko izobrazbo. Za doseg posameznih zvanj so predpisani strokovni izpiti. Snov je obsežna, tako da so sedanji kadri v knjižnicah visoko strokovno kvalificirani. Za ljudskoprosvetne knjižničarje pa so posebni tečaj, kjer se usposablja za vodstvo ljudskih knjižnic.

Vse knjižnice sicer nimajo primernih prostorov, toda velike javne knjižnice

skrbijo v prvi vrsti Narodna in univerzitetna knjižnica, ki pošilja v svet pomembne slovenske novosti ter prejema v zameno vrsto za nas dragocenih tujih publikacij.

Ostaja pa odprto vprašanje centralnega kataloga-knjig, to je seznama (kartoteke), kjer bi na enem mestu zvedeli za vsako knjigo, kj se nahaja v javnih knjižnicah na področju LRS. Znano je, da zahteva takšno delo obilna denarna sredstva, toda je nepogrešljivo za vse, ki iščejo literaturo za raznovrstne probleme. V zadnjih letih objavlja Bibliografski institut FLRJ v Beogradu seznam domačih in tujih novitet v naših knjižnicah, vendar ostaja centralni slovenski katalog vroča želja vseh tistih, ki jim pomeni knjga toliko kot kruh.

Citelnica Univerzitetne in narodne knjižnice v Ljubljani

so v neprimerno boljših prostorih, kot so bile pred 20 leti. Narodna in univerzitetna knjižnica je od l. 1941 v lastni zgradbi, preselele so se že Delavska knjižnica v Ljubljani, Mestna knjižnica v Celju in študijska knjižnica v Mariboru, dočim priključuje Mestna ljudska knjižnica v Ljubljani selitev v nove prostore. Pač pa je velika ovira za razvoj knjižnic pomanjkanje primernih knjižnih polj.

Tudi zamenjava slovenskih knjig s tujimi knjižnicami je urejena. Zato

Bilo bi nepravilno, če ne bi tudi slovenski knjižničarji podali pregleda o uspehih v preteklih letih, ter dali nekakšen obračun. Zato je treba pohvaliti prizadevanost Društva bibliotekarjev Slovenije, iz katere je nastal priročnik »Slovenske knjižnice«. Prvič je sistematično — in lahko bi rekli — popolno prikazano stanje knjižničarstva na slovenskih tleh. Skoda je, da so se morali izdati zaradi okoliščin omejiti na ozemlje LRS.

(Konec sledi)

S FILMSKEGA PLATNA

„NEPTUNOVA HČI“

Sam bog si ga vedi, zakaj so hollywoodski filmski producenti (družba Metro-Goldwyn-Mayer) napravili lepo plavalcko Esther Williams za hčer Neptuna, rimskega mitološkega boga (starogrškega Posejdon), gospodarja morskih globin in resda očeta številnega potomstva (priposlovali so mu kar dvajset žen). Lepostaso plavalcko šampionko so filmski trgovci temeljito razkazali že v filmu »Ples na vodi« in reči moramo, da je bila v njem res prepričljivo vodno bitje, dosti bolj ko pa v filmu, ki ga vrte pri nas te dni. Verjetno je trgovski uspeh prvega filma narekoval zasnovi in izdelavo drugega; le da je poslednji, o katerem pravkar govorimo, še za nekaj stopenj bolj »povodenela«.

Film o Neptunovi hčeri nima seveda nobenih umetniških namenov in verjetno želi dati gledalcem predvsem dve uri zabave in razvedrila. Seveda pojmuje v Ameriki zabavo na način, ki je našemu (recimo evropskemu), če tudi neokosnemu gledanju in okusu nekoliko nenavaden in tuj. Tudi pri nas si sleherni človek rad oddahne od vsakdanjih skrbi in težav; toda resnična zabava (in to velja tudi za film!) ni nikoli neokusna in brez lastnega jedra, marveč ima v sebi prijetno in zdravo življenjsko vsebino, pa najsi je odeta v še takó lahkonotno, nezahtevno obliko. Ko pa gledaš film »Neptunova hčra, precej dolgo ne veš, za kaj pravzaprav gre; zgodba je vse prej ko zanimiva in živahna, pač pa nejasna in pusta, da ne rečemo skoraj bedasta. Stasita Esther Williams v vlogi Eve, predsednice trgovske družbe in odlične plavalke, razvedra precejšnjo igralsko okornost in zadrego ter bi bilo mnogo bolje, če bi jo režiser tudi krat nekoliko več namakal v njenem

pravem elementu, v vodi in razkazoval rajši njene druge čare, nikakor pa ne njene igralske vrline. Nenavadno igralsko zadrego in nespretnost je čutili tudi pri drugih igralcih, razen pri Betty Garrett v vlogi obeževalke športnih šampionov Betty. Počasnost in monotono dogajanje, zlasti v prvem delu filma, rešuje edino znanj filmski zvezdnik-komik, nekdanji cirkuski klovn Red Skelton, ki ga prav tako poznamo že iz »Plesa na vodi«. V vlogi športnega maserja in sramežljivega ne-rodnega ljubimca uporablja sicer nekatere izvirnih humorističnih domislekov, ki nam tu in tam vzbudijo pristen smeh. Dejanje v filmu se nekoliko razgiblje ter postane naravnost in prepričljivo šele v drugi polovici filma, kjer pride tudi Skeltonova klovnova natura bolj do izraza.

Film je koloriran in ves natrpan z »bajno« krčičnimi barvami, da te po dveh urah gledanja kar v oči skeli. Sicer pa tudi ne manjka vsega, kar je bistveno in nadvse značilno za ameriške filmske revije te vrste: galerija v bolj ali manj posrečene kostume odelih »lepših kopalč in plesalk, tipični ameriški jazz (pač v prvotnosti izvedbi znanega zabavnega orkestra) in običajni slagerji, temperamentni plesi in močarjivost zvižanje teles blazirani nasmehi, športni vložki, cenena romantična začimba, razkošna oprema, pa spet rompopom, čeprav ni navoz iz vrstnih trobentač Harry James iz »Plesa na vodi«. Zato so pa gangsterji tudi poleg ... Toda ko zapušča sicer polno dvorano, občutis po dveh urah takega »razvedrila« praznoto in niti več ne veš, čemu si se pravzaprav smejaš.

O. N.

Množičnost prva naloga Partizana na Jesenicah

Pismo CK KPJ je imelo velik odmev tudi med fizikurniki kovinarskih Jesenic. Razgledano delo, ki je pokazalo prve sadove. Na pobudo mestnega komiteja KP na Jesenicah so ustanovili pripravljali odbor z nalogo pripraviti vse potrebno za pozitivne dela v telovadnici in za ustanovitev telovadno-zvojnega društva Partizan.

Delo pripravljalnega odbora je bilo namerno, saj so morali člani premostiti ogromno težav, preden jim je uspelo urediti vrste in vključiti v delo stare preizkušene delavce, ki imajo za seboj že lepše uspehe. Za delo so krepko prišli tudi novi mladi kadri, ki so dali v zadnjih letih izdatne prispevke za razvoj in napredek telesne vzgoje. Ustanovni občni zbor je jasno nakazal dosedanje

pomankljivo delovanje na Jesenicah. Čeprav so se člani uspešno udeleževali vseh društvenih, okrožnih in zveznih ter mednarodnih tekmovanj, smoter telesne vzgoje na Jesenicah ni bil dosežen, kajti v telovadnici sta vladala nered in praznina. Upravno vodstvo in vaditeljski kader nista uspela vključiti v svoje vrste šolske niti delavske mladine. Množičnost in ostala vsehstranska vzgoja mladine bo odslej prvenstvena naloga telovadno-zvojnega društva »Partizan« na Jesenicah. To društvo mora biti vzor in kazipot vsem ostalim telovadno-zvojnim in množičnim organizacijam.

Po živahni debati, v katero so izdatno posegali člani, so izvolili nov upravni odbor, ki mu predseduje direktor železnice Ropret. Vodstvo prednjačnega zbora pa je prevzel naš znani olimpijec Janez Pristov.

Tekme v smučanju na Lokvah

Ena najlepših zimsko-sportnih prireditelj v letošnjem letu na Primorskem je bilo tekmovanje v skokih in veleslalomu na Lokvah. K uspehi prireditelji je prispevalo izredno lepo sončno vreme, ki je privabilo poleg številnih tekmovalcev Zelezničarja (Nova Gorica), Branika (Sežana) in Postojne tudi precejšnje število gledalcev. V veleslalomu je merilo svoje sposobnosti 25 smučarjev, v skokih na 32-metrski skakalnici pa 15 tekmovalcev.

V veleslalomu (700 m z 250 m višinske razlike) je zmagal med člani P. Podgornik (Nova Gorica) s časom 52,3 pred A. Podgornikom in Kiedetom (oba Postojna) s časom 55,0. Med mladinci (500 m s 15 m višinske razlike) je bil najboljši Buzaga (Postojna) s časom 35,1, drugi je bil Bone, tretji pa Dolenc. Na 400 m dolgi progi s 120 m višinske razlike se je pomerilo 6 članic, izmed katerih je zmagala Priovcova (Branika) s časom 49,1 pred Kolencem (Nova Gorica) in P. Priovcovo.

Najboljši skakalci so se zvrstili takole — člani: 1. V. Klede, 2. K. Klede (oba Post.); mladinci: 1. Kolenc, 2. Zinic, 3. Suligoi (vsi Zel. N. G.). —jp

Meddruštvene skakalne tekme v Naklem

Telovadno-zvojno društvo Partizan v Naklem pri Kranju je priredilo minulo nedeljo meddruštvene tekme v smučarskih skokih na 20-metrski skakalnici v Naklem. Tekmovanja se je udeležilo 45 skakalcev, med njimi iz Iskre iz Kranja, Ločana, Ljubelja, Partizana iz Postojne, Nakla ter posamezniki iz Medvod, Koverja pri Trzinu in Kranja.

Med člani so bili najboljši Jęglic, Črnlec in Grašič (vsi Podbrezje). Najboljša mlada sta skočila 20 m. Med starejšimi mladinci je zmagal Jagodic (Udarnik) pred

Stilecom (Naklo) in Zunom (Udarnik). Med mladimi mladinci se je izkazal Bernard (Ločan), drugi je bil Bajželj (Naklo), tretji pa Krejč (Udarnik). Med pionirji je zasedel prvo mesto Aljančič pred Sternom in Peternejem (vsi Podbrezje).

Dvoboj v Poljanah

Telovadno-zvojno društvo Partizan Poljane je priredilo te dni meddruštveni okrajni turnir v namiznem tenisu, na katerem so tekmovali člani domačega društva in Smarja, medtem ko so ostala povabila društva zaradi tehničnih ovir odpovedala udeležbo. Gostje so preprečevali premagali domačine (6:1).

Turnir je bil dobra priprava za okrajno prvenstvo, ki bo v nedeljo v Poljanah z začetkom ob 9. Prijava je treba poslati do sobote na naslov: Mario Kolar, Poljane.

Smučarji Saturnusa

Sindikalna podružnica tovarne »Saturnus« je priredila v nedeljo 16. t. m. smučarsko tekmovanje na Črnem vrhu. Ob lepem sončnem vremenu je tekmovanje potekalo v redu in so bili doseženi zadovoljivi rezultati.

Proga smučarjev za slalom je bila dolga 400 m in so jo vozili dvakrat. V skupni oceni so zasedli naslednja mesta: 1. Viktor Jarc, 2. Bogdan Videncič, 3. Peter Rejc. Zenske so progo vozile samo enkrat in je prvo mesto zasedla Darinka Taurer.

Nazvlic temu, da se zdaj prvič sliši o smučarskem tekmovanju tovarne »Saturnus«, pravijo, da to ne bo zadnjič, ker pripravljajo za začetek aprila mednarodni tekmovanje.

PLANICA VABI!

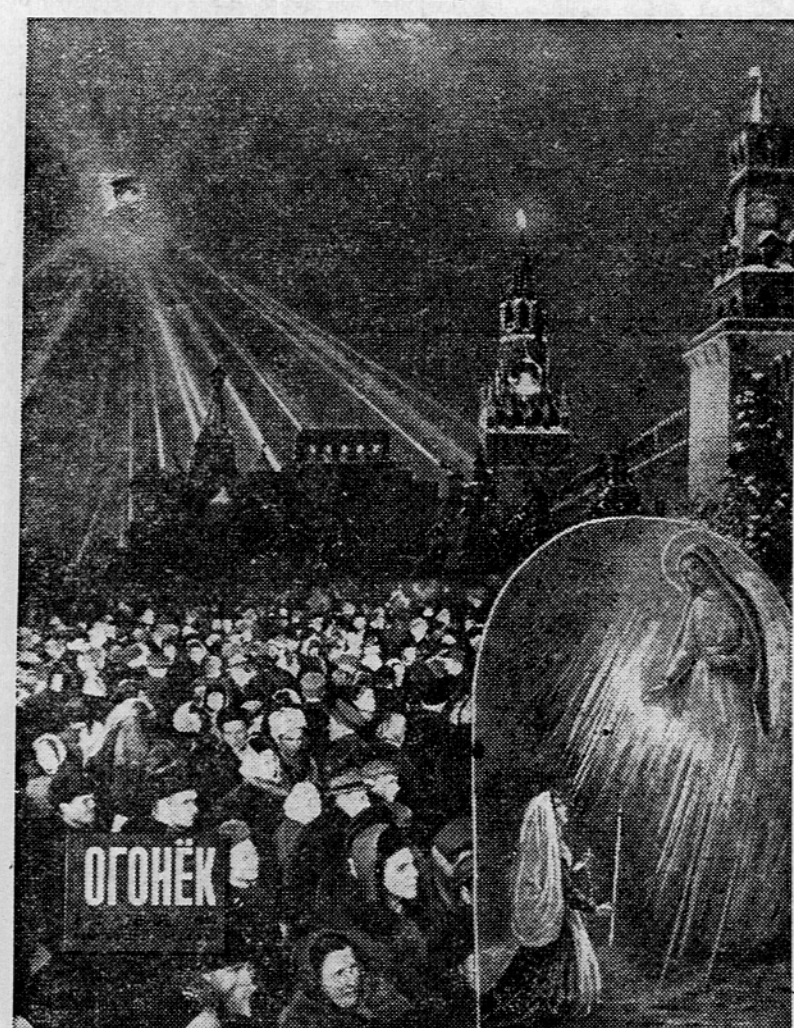
Le še nekaj dni nas loči od letošnjih mednarodnih skakalnih tekem v Planici, ki bodo ob 21. do 23. marca. Prireditelj se bo začela 23. marca. Prireditelj se bo začela v petek. V petek bo v Planici prvenstvo na 50-metrski skakalnici in smučarjevalci domačih in tujih skakalcev na 80-metrski skakalnici. Poleg tekmovalcev zveznega in prvega skakalčnega je Smučarska zveza Slovenije določila še Marjana Gajnerja, Janeza Saksida, Milana Šperšiča, Janeza Saksida, Milana Trpinca, Ernesta Sunkarja in Petra Legata. Poleg teh imajo pravico sodelovanja na stroške društva še: Mato Krznarič, Franc Mandeljc, Boris Bačar, Tone Erman, Franc Leben, Dejan Sink, Stefan Bohinjc in Franc Arh. Kot predskakalci bodo nastopili naši najboljši mladinci Janez Gorisek, Jože Kavari, Vlado Braz, Andrej Petrač, Janez Bahnik, Marja Erman, Peter Krizaj in Jože Učar. V soboto bo trening na 80-metrski skakalnici, v nedeljo pa mednarodna tekma na 80-metrski skakalnici. Poleg naših in avstrijskih skakalcev bodo tekmovali tudi Nemci, pričakujejo pa se zastopniki nordijskih držav, Italijanci, svitarje in Američane.

K tekmar za državno prvenstvo v petek vozijo iz Ljubljane trije sloški vlaki, ki so že vsi zasedeni. Slovenska vodstva naj zato takoj prijavijo pri Putniku število svojih dijakov, da bo lahko tudi zanje pravočasno preskrbel nov poseben vlak.

V nedeljo 23. marca bodo vozili Putnikovski vlaki: iz Ljubljane ob 2.00 in 6.12 s povratkom ob 16.21 in 15.40; iz Kamnika ob 3.45 s povratkom ob 18.20; iz Adlovcine ob 1.40 s povratkom ob 17.25; iz Reke ob 6.40 s povratkom ob 18.20; iz Skofje ob 3.45 s povratkom ob 17.25; iz Kranja ob 3.45 s povratkom ob 17.25; iz Jesenice ob 7.40 s povratkom ob 15.40. Udeleženci z Dolenjskega, iz Celja, Maribora in Trbovelj bodo prispeli v Ljubljano z rednimi vlaki in nadaljevali vožnjo v Planico s posebnimi vlaki. V primeru potrebe bo 23. t. m. vozil tudi poseben sloški vlak, zato naj mladinska vodstva strokovnih in visokih šol pravočasno javijo Putniku število udeležencev. Natančnejše informacije dajejo vse poslovalnice Putnika v Sloveniji, kjer so v prodaji tudi vozovnice, vstopnice in znaki.

CESTA ZA AVTOMOBILSKI PROMET je očistena snega v širini 4,5 m vse do državne meje.

ŠOLA MRAČNJAŠTVA: STARA MATI BOŽJA IN »MODERNI« SV. JOŽEF RUSKI

Pričujočli sliki vsakega na svoj način prikazujejo mračnjaški mističizem dveh bratovščin za pomeunake ljudi: Vatikana in moskovskih propagandistov. Na prvi se nad stolpi Kremenja in cerkve Vasilija Preobraženskega prikazuje »božansko razsvetlavo« obličje presvetega Stalina, ki pošilja milostne žarke na ljudstvo, zbrano v solzni dolini. Slika je objavljena sovjetska ilustrirana revija »Ogonjok« na naslovi strani. — Druga slika, ki prikazuje čudodelno liriško mater božjo, si za 50 par lahko kupi na vsakem smnjju, prihaja pa iz katoliških tiskarnic.

DR. J. MAL

Roka pravice - kako težka je bila nekoč

Zidje, ki so posojali vladarjem denar in jim za varstvo plačevali visoke pristojbine, so dobili od njih tudi marsikatero predpravo, si niso bili sodobnikom kar nič všeč. Tako so se zgražali nad dovoljenjem, da Zidje smeli posojati na ukradeni in oropano blago. To pa so smeli storiti le pri belem dnevu, pred vrati trgovine in javno na cesti, da je mogel tisti, čigar lastnina je bila, spaziti in dobiti blago zopet nazaj. Če je Zid skril ukraden ali oropane kelihe, knjige in mašna oblačila, pa je tajil in so jih potem našli pri njem, so ga obesili kakor vsakega drugega tuta.

Nihče ni smel Zida s silo spreobračati h krščanski veri; to je smel storiti le z upimi besedami. Če pa je postal kristjan, potem ni mogel več nazaj in ga je duhovska in svetna gosposka prisilila, da je ostal pri krščanski veri, ker bi ga sicer kot krivoverca sežgali. In če bi bil tudi prisiljen sprejeti krs, je moral ostati stanovit in zvest krščanski veri, ker da se krsta ne more odvzeti človeku, ki ga je enkrat prejel.

Kristjanom je bilo prepovedano jesti z Judi jedi, ki so jih bili ti pripravili; tudi jih ni smel nihče vabiti na ženitovanje ali na kakor družinsko gostijo in noben kristjan se ni smel kopati z Judom. Od opoldne na veliki četrtek pa do velikonočne nedelje so morali imeti Jude vrata in okna zaprta in niso smeli stopiti na cesto.

Da so se ločili od kristjanov, so morali nositi prisiljene

8

klobuke. Niso smeli imeti krščanskih poslov, ki bi jedli njihov kruh in njihove jedi, sicer so bili le-ti izobčeni. Zide, ki bi se ne držali teh predpisov, je po velikosti krivde obsodil svetni sodnik na kazen do 40 udarcev. Kadar je Zid prisegel, je moral stati na svinjski koži, desno roko pa d. zapestja ržati v knjigi z Mojzesovimi postavami.

Po nemškem pravnem običaju (Schwabenspiegel) so kristjani, ki je ležal z Zidinjo, oziroma Zida, ki je bil pri kristjanki, kot zakonolomska prešustnika položili drugega vrh drugega in ju sežgali; to je bilo kazen za krivoverca, ki je zataji in se odrekel krščanstvu. V Ljubljani so bili menda nekoliko milejši. l. 1408 so obglavili samo Zida, ki se je pregrešil s kristjanko. Ker pa so Zidje godrnjali in se izizvalno ponašali, je prišlo do spopada, pri katerem so bili ubiti trije Zidje.

Kakor drugod (n. pr. v Gradcu), so se tudi Ljubljanci pritoževali zoper odiranje Zidov, ki so jim najbrž kakor že običajno obešali na vrat tudi skrunjenje hostij in ritualne umore. Ker so bili Zidje kot nekaki kameralni podložniki dobra molzna krava za deželnega kneza, so zbrali Ljubljanci večjo vsoto denarja, kar je nagnilo cesarja Maksimilijana, da je na novega leta dan 1515 v Inomestu izdal ukaz, da se Zidje za vse večne čase izzele iz Ljubljane. Zapustiti so morali svoj ghetto v Zidovski (Dolgi) ulici in stezi, pa tudi posamezniku niso pozneje pustili, da bi stanoval ali prenočil v mestu.

POLJE IN ŽIVALI

S posebnimi skrbnimi sankcijami so bili zavarovani poljski pridełki, sadno drevje, čebele in lovske živali. Popoln človek je smel za svojega, od gladu že popolnoma

Zgoraj: Kristjan je ubil Juda (s silastim klobukom) pa je zato sam obglavljen. — Spodaj: Zid je utajil zastavljeno, odnosno kupljeno mašno knjigo in kelih ter ga zato kot tatu obesilo. Obe sliki sta primer pripovednega slikarstva, kjer sta na isti sliki upodobljeni dve zaporedno se vršči dejanji (kakor v bernski miniaturi koroškega vojvodskega ustoličenja iz l. 1478; priključna slika v rokopisu draždnanske čr. knjižnice, okoli l. 1350).

onemoglega konja nažeti krme za en ptenig. Konj je smel s prednjimi nogami stopiti celo na njivo, da se je napel in prišel zopet k sebi. Ni pa bilo dovoljeno vzeti krme s seboj. Strogo je bilo prepovedano krmiti pčolci na polju; če si še tako malo pokosil, komaj morda za en ptenig, se ti je šlo za roko, če pa je šlo za vrednost enega šilinga, se je tehtalo že življenje.

Kdor je jezdil ali vozil po tujem obdelanem polju, ta je plačal od kolesa en ptenig kazni. Kdor je sekal les,

kosil travo ali na tujem ribarju, tega so oglobili za 3 šilinge. Če se je to trikrat ponovilo ali če je izkopal mejnik, so ga ostrigli in pretepali, ako se ni odkupil s 30 šilingi. Kdor je ponoči kradel nakoseno travo ali posekan les, ta jih je dobil s korobačem iz svežih vrbovih vej; če se je krajja izvršila podnevi, je bil le običajno izžaban.

Na cestah, koder hodijo in jezdiijo ljudje, se ni smelo metati kamenja in streljati (z lokom). Če je na takih krajih kdo streljal na ptico in zadel človeka, je bil kriv. Če si sekal drevo v gozdu tako blizu pota, da je ubilo človeka, si bil kriv njegove smrti in si izgubil glavo. Če je ubilo žival, se je bilo treba pogoditi za odškodnino. Zato je moral vsakdo, ki se je hotel odkrižati odgovornosti, na takih krajih, preden je drevo padlo, trikrat glasno zaklicati, naj beži, kdor je zraven.

Kdor je ponoči kradel žito, tega so obesili. Za tatvine žita podnevi si bil prvič ob en palec, drugič ob drugega, v tretje pa ob roko. Primerilo se je včasih, da je kdo požel zrelo žito na njivi, misleč, da je njegova ali od njegovega gospoda. Če žita ni odpejal, so mu celo plačali delo. Ako pa je snopje že odpejal, je moral žito seveda vrniti in je izgnih plačilo za trud.

Za tuje posekane sadno drevje je bilo treba plačati odškodnino letnega pridełka za 12 let. Razen tega si moral oškodovancu nacepiti novih dreves iste vrste.

Ako so se čebele pri rojčitvi vsedle na tuje drevo, je moral čebelar v treh dneh iti z lastnikom drevesa, da mu pomaga dobiti čebele. Trkala sta na drevo tako, da ga nista poškodovala. Kar je pri tem od roja padlo na tla, na pot, na hišo ali na karsikoli, te čebele so bile čebelarjeve, kar jih je pa ostalo gori, te so bile od lastnika drevesa.